

KRONIKA

Spominski jubilejni članki

V spomin akademiku Ivanu Rakovcu (1899—1985)

Zasluge častnega člana Geografskega društva Slovenije (zdaj Zveze geografskih društev Slovenije), uglednega geologa in paleontologa, upok. univ. profesorja dr. Ivana Rakovca za razvoj slovenske geografije in njene organizacije, neznane delu mlajših generacij, je ob pokojnikovi osemdesetletnici v tem časopisu (GV 1979) opisal že prof. S. Ilešič. Ni namen pisca teh vrstic, ponoviti Ilešičeve misli, in vsebinsko številnih nekrologov, ki so ob Rakovčevi smrti izšli v slovenskem časopisju (okoli 6. avg. 1985). Želi navesti le nekaj poudarkov iz njegovega govora na žalni slovesnosti na ljubljanskih Žalah 6. avgusta 1985, ko se je od pokojnega poslovil v imenu ZGS in Oddelka za geografijo FF.

Na novoustanovljeni ljubljanski univerzi je Geografski inštitut začel razmeroma zgodaj z delovanjem. Ker se je takrat študij geografije preko B-predmeta povezoval s številnimi sorodnimi strokami, je lahko Geografski inštitut mnogo prispeval k rasti teh strok in njihovega kadra. To je usmerilo tudi znanstveno kariero pokojnega I. Rakovca. Bil je med prvimi diplomanti študija geografije (1926), med prvimi doktoranti (l. 1927 je doktoriral z disertacijo Doneski k geomorfologiji Ljubljanske kotline), med prvimi asistenti tega inštituta (1926—33). Obenem se je med geografi kot prvi lahko specializiral v geomorfologijo. Poleg geografije je končal tudi študij geologije in paleontologije, ki je imela pri isti fakulteti, to je pri Filozofski fakulteti, svojo stolicco. Obe študijski enoti sta zaradi pomanjkanja domačega kadra v začetni dobi vodila učitelja iz Hrvaške (A. Gavazzi oziroma prof. dr. M. Salopek). Ker je bila zamenjava z domačim kadrom na geologiji še bolj pereča kot na geografiji in ker je bil veliki pokojnik že takrat enako zagret za geografijo in tudi geologijo, se je v veliki meri na prigovarjanje prof. dr. K. Hinterlechnerja, vodje mineraloško-petrografskega inštituta tehnične fakultete, odločil za geologijo. Vanjo se je že med študijem in kasneje kot asistent Geografskega inštituta strokovno poglobljal tudi v tujini. Leta 1933 je prevzel predavanja iz geologije in paleontologije na FF in naslednje leto tam tudi nastopil mesto učitelja. Kljub temu pa je kot raziskovalec ostal zvest predvsem geomorfologiji ter objavljanju v geografskem časopisu — Geografskem vestniku. Od vključno letnika 1929 do vključno letnika 1952 je vsakokratna številka prinesla po eno, navadno daljšo Rakovčevo razpravo. Redke med njimi so posvečene sami geologiji, ki takrat pri nas še ni imela svojega časopisa. S sedemnajstimi razpravami je bil pokojni častni član našega društva eden glavnih sotrudnikov GV in to skoraj četrto stoletja. Velika večina teh razprav obravnava geomorfološki razvoj slovenskih pokrajin, z območja Alp, posebej doline Vrata in bohinjske Most-

nice, z območja Predalpskega hribovja, posebno Škofjeloškega in Polhograjskega hribovja ter Posavskega hribovja; še zlasti pri srcu pa je bila pokojniku morfologija Ljubljanske kotline (blejska okolica, Vintgar, vzhodni del kotline, Ljubljansko polje, Ljubljansko barje).

Odkar sta se med slovenskimi geografi—geomorfologi razvili dve dokaj ozko specializirani geomorfološki smeri, klimatsko-morfološka in neotektonska, ki sta se bolj razvili po tujih vplivih kot na osnovi harmonične rasti domače stroke, se zdi, da so Rakovčevi geomorfološki rezultati izgubili na veljavi. Rakovčeva rekonstrukcija reliefnega razvoja je v glavnem slonela na ugotovitvah geologov in torej na geomorfostrukturnem znanju, po drugi strani pa na koncepciji W. M. Davisa o cikličnem razvoju reliefa. Od tod toliki poudarek Rakovčevih geomorfoloških analiz na nivojih, slemenskih nivojih, terasah in njihovi korelaciji. Novejša geologija je doslej resda »pomladila« marsikatero pliokvartarne sedimente ter tektonske faze in iz tega izhajajoč relief. Pa tudi Davisova shema je bila podvržena kritiki. Ker pa nobena znanost, tudi ne geomorfologija, ne more rasti brez upoštevanja starejših ugotovitev, mimo Rakovčevega dela ne more noben raziskovalec fluvialnega, glacialnega ali paleogeografskega razvoja na Slovenskem, še zlasti, ker je pokojnik vestno in dokumentirano zbral vso dotlej znano gradivo. Prav s pritegnitvijo vse razpoložljive dokumentacije in s sprotnim citiranjem virov ter dokazovanjem na osnovi dejstev in ne teorij, je ostala Rakovčeva geomorfološka zapuščina upoštevanja vreden in komaj dosežen metodološki vzor.

Tudi kasneje, ko je pokojnik po drugi svetovni vojni prenesel svoje delovanje skoraj povsem na paleontologijo, njegove raziskave niso bile brez pomena za geografijo. Z ugotavljanjem fosilnih kvartarnih sesalcev, živalstva in rastlinstva v miocenu, pliocenu in v pleistocenu, je bistveno prispeval k poznavanju geneze ekoloških razmer na naših tleh, torej tudi k zgradbi pokrajinske ekologije, ki se goji kot učni in raziskovalni predmet tudi v naši stroki. Kdor je imel s pokojnikom osebni stik v njegovih starejših letih, se je lahko prepričal, da Rakovčevo zanimanje za razvoj slovenske geografije do kraja ni zamrlo. To je dokazal tudi s tem, da je takoj po smrti akademika A. Melika predlagal za dopisnega člana SAZU prof. dr. S. Ilešiča.

Rakovčeve zasluge za geomorfologijo in geografijo moramo tu podčrtati tudi zato, ker so pri vrednotenju njegovega celotnega življenjskega dela ob njegovi smrti stopile močno v ozadje za časovno enako dolgo raziskovalno in organizacijsko delovanje na področju geologije oz. paleontologije, to je panoge, ki mu je prinesla v znanosti in javnosti mnogo več priznanja.

Ivan Gams

Počastitev Antona Melika — znamenitega slovenskega geografa

Letos mineva dvajset let od smrti akademika, univ. prof. dr. Antona Melika. Njegova dela so »klasična« osnova slehernega slovenskega geografa. Ko se ga ob tej obletnici spominjamo, naj slovenske geografe opozorimo, da so njegova dela tudi formalno vključili v zakladnico geografske misli. V deveti številki Geographers Bibliographic Studies 1985 so namreč svetovni geografski javnosti kot prvega Slovenca prikazali A. Melika, namreč kot znamenitega slovenskega in jugoslovanskega geografa.

Omenjene biobibliografske študije znamenitih geografov so publikacija delovne skupine za zgodovino geografske misli pri Mednarodni geografski zvezi in Mednarodni zvezi za zgodovino in filozofijo znanosti. Ideja za publikacijo se je že pred drugo svetovno vojno rodila na kongresu Mednarodne geografske zveze, ki je bil leta 1934 v Varšavi, vendar jo je v življenje priključila šele ustanovitev Komisije za